

Relacions interdialectals

David Casellas

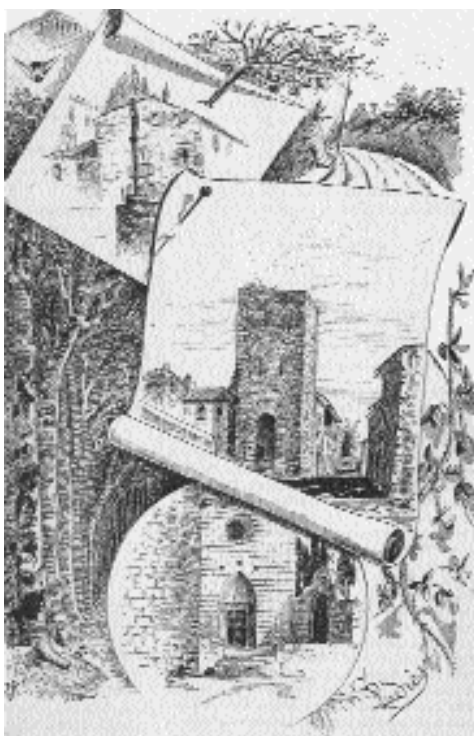
La parla de cadascú forma part indescorribable de la seva personalitat. Estic segur que, si perdés la meua parla gironina, perdria una part de mi mateix. Per això em sembla important de mantenir els trets dialectals propis, malgrat que això sembli que va en contra de la idea de la globalització i uniformització que avui és moda.

Sovintejant els encontres amb persones d'altres contrades, he anat descobrint les peculiaritats de la meua parla. Per exemple, amb uns amics estàvem parlant d'algú altre a qui atribuïem l'adjectiu **trempat**. Després d'una estona de parlar, ens adonàrem que alguna cosa fallava, no concordava. Així, ens vam adonar que a Girona usem **trempat** com a sinònim de *espavilat*, mentre que a Barcelona es refereix a *una persona simpàtica o de bon tractar*. Després de l'aclariment, amb aquests amics quan algú és *trempat*, ara ja tenim més clar a què és referent aquest adjectiu, segons si el fa servir un gironí o un barceloní.

També m'he adonat que a Barcelona no podria anar a la carnisseria, si més no amb la mateixa naturalitat amb què hi vaig a Girona. Un dia, em va desconcertar que els barcelonins no sabessin què eren els **palpissos** amb el significat de «tall de xai, de la cuixa». Però després he vist que aquest mot, que em sembla tan natural i tan viu, és desconegut a Barcelona, on encara no he descobert si, per a referir-se a un **palpís de xai**, tenen algun mot equivalent o simplement diuen «un tall de xai de la cuixa». I això suposant que usin el mot **xai** i no pas **be** per a referir-se a la carn d'aquest animal! Evidentment, a Girona no parlem mai de *bens*.

Però les diferències lèxiques no acaben aquí: Quan anem a **fer el toc** he de pensar que a Barcelona en diuen anar a **fer una copa**; quan parlo d'un **papu** he de dir una **cuca**; quan parlo del **tarot** del porró, he de dir el **broc**; quan demano **grana de capellà** he de demanar **postres de músic**; quan

vull una **monja** d'una taronja he de demanar **un grill**... I quan sóc fora de les meves contrades, **poc que** puc parlar tranquil sense que surti un mot que enterboleixi la conversa (de fet, segons com, l'anima, ja que això pot ser un motiu d'allargar-la en disquisicions lingüístiques inacabables).

Vulpellac, un indret on no es parla mai de bens

Oh, i no parlem de les diferències fonètiques! «Com és que pronuncies *ell* és amb e oberta, si va accentuat amb e tancada?» «I com pot ser que no diferenciïs les os obertes i tancades?» Vaja, que si les relacions entre les persones ja són difícils, si a més hi afegim problemes de codi lingüístic...

Evidentment, per a evitar tot això es va inventar el català estàndard. Però això tampoc no resol tots els problemes, ja que hi ha moltes paraules que no s'usen en un dialecte i que, fins i tot, hi són desconegudes, però que formen part del català estàndard, puix que són recollides en el diccionari normatiu del IEC (Institut d'Estudis Catalans). Ja n'hem vist un exemple amb el mot *palpís*, que forma part del català estàndard (és recollit en el dic-

cionari normatiu sense cap mena de restricció, amb el significat damunt dit), però és desconegut pels parlants de la ciutat de Barcelona. Hi ha mots que són simples variants i no provoquen problemes de comprensió (*tomata*, *tomàquet*, *tomàtiga* / *el fred*, *la fred*). No caldria assenyalar en el diccionari del IEC quins mots són propis d'unes parles determinades? Això podria contribuir a evitar errors, com la creença, que s'està estenent entre un sector de gent, que el mot *llombrígol* és un castellanisme i que el mot català correcte és *melic*. Molts catalans orientals que tenen interès a parlar bé el català, parlen del *melic*, sense adonar-se que estan fent servir un mot propi del català occidental, que a ells no els pertocaria de dir, malgrat que fonèticament els pugui semblar més bonic que *llombrígol*.

Ara, però, hem d'advertir que, encara que existeixin totes aquestes diferències, la unitat lingüística del català parlat en les diferents contrades dels Països Catalans és indiscutible, puix que les diferències lèxiques i fonètiques esmentades són inapreciables dins el cabal general de la llengua, estructurada segons unes mateixes regles morfològiques i sintàctiques. A més, aquest és un fet que passa en totes les llengües, malgrat que en algunes, tot i tenir-hi molta importància, no en parlin.

Bé, aquest és un dels problemes d'això que s'amonena la *globalització*: provocar que les peculiaritats pròpies de les diferents parles acabin barrejant-se i desapareixent. Així, doncs, pel bé de la llengua, hem de lluitar contra una globalització forassenyada que menyspreï els trets genuïns de les diverses modalitats d'una mateixa llengua: el català. Per això és important que a l'escola s'ensenyi a valorar com cal la pròpia parla i a conèixer els mots genuïns i propis de cada contrada, a més dels que són propis del català estàndard. ♦